

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כג עמוד ב

2

כנגדו נמי לא בעי. - מתקיף לה רבא: והרי אעלותיכם ספו, דלא הויין עשרין וחד, וקרינן! - שאני התם דסליק עניינא. - והיכא דלא סליק עניינא לא? והאמר רב שמואל בר אבא: זמנין סגי אין הוה קאימנא קמיה דרבי יוחנן, וכי הוה קרינן עשרה פסוקי אמר לן: אפסיקו! - מקום שיש תורגמן שאני. דתני רב תחליפא בר שמואל: לא שנו אלא במקום שאין תורגמן, אבל מקום שיש תורגמן - פוסק.

משנה. אין פורסין על שמע, ואין עוברין לפני התיבה, ואין נושאים את כפיהם, ואין קורין בתורה, ואין מפטירין בנביא, ואין עושין מעמד ומושב, ואין אומרים ברכת אבליים ותנחומי אבליים, וברכת חתנים, ואין מזמנין בשם פחות מעשרה, ובקרקעות - תשעה וכהן, ואדם כיוצא בהן.

גמרא. מנא הני מילי? אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: דאמר קרא בנקדשתי בתוך בני ישראל - כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה. מאי משמע? - דתני רבי חייא: אתיא תוך תוך, כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל, וכתיב התם גהבדלן מתוך העדה, ואתיא עדה עדה, דכתיב התם ועד מתי לעדה הרעה הזאת, מה להלן עשרה - אף כאן עשרה. ואין עושין מעמד ומושב פחות מעשרה, כיון דבעי למימר עמדו יקרים, עמודו! שבו יקרים, שבו! - בציר מעשרה לאו אורח ארעא. ואין אומרים ברכת אבליים וברכת חתנים (וכו'), מאי ברכת אבליים? - ברכת רחבה. דאמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן: ברכת אבליים בעשרה, ואין אבליים מן המנין. ברכת חתנים בעשרה - וחתנים מן המנין. ואין מזמנין על המזון בשם פחות מעשרה (וכו'), כיון דבעי למימר נברך לאלהינו - בציר מעשרה לאו אורח ארעא.

והקרקעות תשעה וכהן ואדם כיוצא בהן (וכו'), מנא הני מילי? אמר שמואל: עשרה כהנים כתובים בפרשה, חד לגופיה, (וחד למעוטי), ואידך הוי מעוט אחר מעוט. ואין מעוט אחר מעוט אלא לרבות: תשעה ישראלים וחד כהן. - ואימא חמשה כהנים וחמשה ישראלים! - קשיא. ואדם כיוצא בהן, אדם מי קדוש? - אמר רבי אבהו: באומר דמי עלי. דתניא: האומר דמי עלי - שמין אותו כעבד. ועבד איתקש לקרקעות, דכתיב והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת אחזה.

משנה. הקורא בתורה לא יפחות משלשה פסוקים, ולא יקרא לתורגמן יותר מפסוק אחד.

ויקרא פרשת אמור פרק כב

2A

(א) וינדבר יקנוק אל משה לאמר:

(ב) דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו את שם קדשי אשר הם מקדשים לי אני יקנוק:

(ג) אמר אליהם לדומתכם כל איש אשר יקרב מקל וצדקם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל ליקנוק וטמאתו עליו ונכרתה הגפוש ההוא מלפני אני יקנוק:

(ד) איש איש מזרע אהרן והוא צרוע או זב בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר והנגע בכל טמא נפש או איש אשר מצא ממנו שכבת זרע:

(ה) או איש אשר יגע בכל שרץ אשר יטמא לו או באדם אשר יטמא לו לכל טמאתו:

(ו) נפש אשר תגע בו וטמאה עד הערב ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים:

(ז) ובא השמש וטהר ואתר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא:

(ח) גבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה אני יקנוק:

(ט) ושמרו את משמתי ולא ישאו עליו חטא ומתו בו כי יחללהו אני יקנוק מקדשם:

(י) וכל זר לא יאכל קדש תושב פהו ושיכיר לא יאכל קדש:

(יא) וכהן כי יקנה נפש קנן כספו הוא יאכל בו ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו:

(יב) ובת פהו כי תהיה לאיש זר הוא בתרומת הקדשים לא תאכל:

(יג) ובת פהו כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה נשבה אל בית אביה כנעוריה מלקחם אביה תאכל וכל זר לא יאכל בו: ס

(יד) ואיש כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמשתו עליו ונתן לפהו את הקדש:

(טו) ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו ליקנוק:

(טז) והשיאו אותם עון אשמה באכלם את קדשיהם כי אני יקנוק מקדשם: פ

(יז) וינדבר יקנוק אל משה לאמר:

(יח) דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל ואמרת אליהם איש איש מבית ישראל ומן הגר בישראל אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו ליקנוק לעלה:

(יט) לרצונכם תמים זכר בבקר בפשבים ובעזים:

(כ) פל אשר בו מום לא תקריבו כי לא לרצון יהיה לכם:

(כא) ואיש כי יקריב זבח שלמים ליקנוק לפלא נדר או לנדבה בבקר או בצאן תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו:

(כב) עגרת או שבור או חרוץ או יבלת או גרב או ילפת לא תקריבו אלה ליקנוק ואשה לא תתנו מהם על המזבח ליקנוק:

(כג) ושור ושה שרוע וקלוט נדבה מעשה אתו ולנדר לא ירצה:

(כד) ומעוף וכתות ונתוק וקרות לא תקריבו ליקנוק ובארצכם לא מעשה:

(כה) ומיזבבן גר לא תקריבו את לחם אלהיכם מקל אלה כי משחתם בהם מום בהם לא ירצו לכם: פ

(כו) וינדבר יקנוק אל משה לאמר:

(כז) שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבו אשה ליקנוק:

(כח) ושור או שה אתו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד:

(כט) וכי תזבחו זבח תודה ליקנוק לרצונכם תזבחו:

(ל) ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בקר אני יקנוק:

(לא) ושמרתם מצותי ועשיתם אתם אני יקנוק:

(לב) ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני יקנוק מקדשכם:

(לג) המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יקנוק: פ

במדבר פרשת קרח פרק טז

28

פרשת קרח

- (א) ויִקַּח קֶרַח בֶּן יִצְהָר בֶּן קֵהָת בֶּן לֵוִי וְדָמֹן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֶלִיָּאָב וְאוֹן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן:
- (ב) וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמְאַתָּים וְנָשִׂאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי שָׁם:
- (ג) וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב לָכֶם כִּי כָל הָעֵדָה כָּלֵם קוֹלָשִׁים וּבַחֲוָכֶם יִקְנֹק וּמִדוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קֵהָל יִקְנֹק:
- (ד) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו:
- (ה) וַיַּדְבֵּר אֶל קֶרַח וְאֶל כָּל עֲדָתוֹ לֵאמֹר בִּקְרֹן וַיִּדַע יִקְנֹק אֶת אֲשֶׁר לוֹ וְאֵת הַקְּדוֹשׁ וְהַקְּרִיב אֵלָיו וְאֵת בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו:
- (ו) זֹאת עֲשׂוּ קַחוּ לָכֶם מִחֲתוֹת קֶרַח וְכָל עֲדָתוֹ:
- (ז) וְהִנֵּה בְּהֵן אֵשׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן קִטְרֶת לִפְנֵי יִקְנֹק מִחֵר וְהִנֵּה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְסֹר יִקְנֹק הוּא הַקְּדוֹשׁ רַב לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:
- (ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קֶרַח שְׁמְעוּ נָא בְּנֵי לֵוִי:
- (ט) הַמַּעֲט מִכֶּם כִּי הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעַדְתָּ יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יִקְנֹק וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם:
- (י) וַיִּקְרַב אֹתָהּ וְאֵת כָּל אֲחֵיהָ בְּנֵי לֵוִי אִתָּהּ וּבִקְשָׁתֶם גַּם כְּהֵנָּה:
- (יא) לָכֵן אֹתָהּ וְכָל עֲדָתָהּ הַנֹּעֲדִים עַל יִקְנֹק וְאֶהֱרֹן מִה הוּא כִּי תִלוּנוּ תִלְיֵנוּ עֲלֵיהֶן:
- (יב) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקַרְא לְדָמֹן וְלְאַבִּירָם בְּנֵי אֶלִיָּאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה:
- (יג) הַמַּעֲט כִּי הִעֲלִיתֵנוּ מֵאֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ לְהַמִּיתֵנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי תִשְׁתַּרְרַר עֲלֵינוּ גַם הַשְׁתַּרְרָה:
- (יד) אֲפִי לֹא אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הִבִּיאֵתֵנוּ וְתַמָּן לָנוּ נִחַלַת שָׂדֵה וְכָרֶם הַעֲיִנִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְסַר לֹא נַעֲלֶה:
- (טו) וַיִּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֵל יִקְנֹק אַל תִּפְּן אֶל מִנְחַתְּךָ לֹא חֲמוּר אַחַד מִכֶּם נִשְׂאֵתִי וְלֹא הִרְעַמְתִּי אֶת אֶחָד מִכֶּם:
- (טז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קֶרַח אֹתָהּ וְכָל עֲדָתָהּ הֵי לִפְנֵי יִקְנֹק אֹתָהּ וְהֵם וְאֶהֱרֹן מִחֵר:
- (יז) וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתוֹת וְנִתְּמָם עֲלֵיהֶם קִטְרֶת וְהַקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יִקְנֹק אִישׁ מִחֲתוֹת וּמְאַתָּים מִחֲתוֹת וְאֹתָהּ וְאֶהֱרֹן אִישׁ מִחֲתוֹת:
- (יח) וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתוֹת וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשְׂימוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֶת וַיַּעֲמְדוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן:
- (יט) וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קֶרַח אֵת כָּל הָעֵדָה אֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּרְא כְבוֹד יִקְנֹק אֵל כָּל הָעֵדָה: פ
- (כ) וַיַּדְבֵּר יִקְנֹק אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר:
- (כא) הִבְדַּלְתֶּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאָכַלְתָּ אֹתָם כְּרִגְעָה:
- (כב) וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הַרוּחַת לְכָל בָּשָׂר הָאִישׁ אַחַד יִחַטָּא וְעַל כָּל הָעֵדָה תִּקְצָף: פ
- (כג) וַיַּדְבֵּר יִקְנֹק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- (כד) דַּבֵּר אֶל הָעֵדָה לֵאמֹר הֲעָלוּ מִסִּבִּיב לְמִשְׁכַּן קֶרַח דָּמֹן וְאַבִּירָם:
- (כה) וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיִּלֶּךְ אֶל דָּמֹן וְאַבִּירָם וַיִּלְכוּ אַחֲרָיו וַיִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל:
- (כו) וַיַּדְבֵּר אֶל הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אֲהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הַרְשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאֵל תִּגְעוּ בְּכָל אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן תִּסְפוּ בְּכָל חַטֹּאתֵיכֶם:
- (כז) וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן קֶרַח דָּמֹן וְאַבִּירָם מִסִּבִּיב וְדָמֹן וְאַבִּירָם יָצְאוּ וַצִּבִּיִּם פֶּתַח אֲהֲלֵיהֶם וַיִּנְשִׂיחֵם וַיִּבְגִּיחֵם וְטָפְּמוּ:
- (כח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי יִקְנֹק שָׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי לֹא מִלִּבִּי:
- (כט) אִם כְּמוֹת כָּל הָאֲדָם יִמְתּוּן אֵלֶּה וַיִּפְקְדוּן כָּל הָאֲדָם יִפְקְדוּ עֲלֵיהֶם לֹא יִקְנֹק שָׁלַחְנִי:
- (ל) וְאִם בְּרִיאָהּ יִבְרָא יִקְנֹק וַפְּצֵתָהּ הָאֲדָמָה אֵת פִּיהָ וּבִלְעָה אֹתָם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׂאֵלָה וַיִּדְעֻתֶם כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֵת יִקְנֹק:
- (לא) וַיְהִי כְכַלְתּוֹ לַדְּבַר אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבְקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם:
- (לב) וַתִּפְתַּח הָאֶרֶץ אֵת פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֵת בְּמִיתָם וְאֵת כָּל הָאֲדָם אֲשֶׁר לָקְרַח וְאֵת כָּל הַכֹּהֵן:

תמן על ידי שהן אומרים את השם עושין אותו סניף. וכאן שאין קוין את השם אין עושין אותו סניף. תני קטן וטפו תורה עושין אותו סניף א"ר יודן כיני מתניתא קטן לספר תורה עושין אותו סניף מאימתי עושין אותו סניף. רבי אבינא אמר איתפלגון רב הונא ורב יהודה תרויהון בשם שמואל חד אמר כדי שיהא יודע טיב ברכה. וחרנה אמר שיהא יודע למי הוא מברך. א"ר נסא כמה זימנין אכלית עם ר' תחליפא אבא ועם אניינא בר סיסי חביבי ולא זמנין עלי עד שהבאתי שתי שערות. שמואל בר שילת בעא קומי רב ואית דאמרין בעין קומי ר' שמואל בר שילת תשעה פת ואחד ירק אמר לון מזמנין. שמנה פת ושנים ירק אמר לון מזמנין. שבעה פת ושלושה ירק אמר לון מזמנין. רבי אבינא בעי מחצה למחצה מהו. א"ר זעירא עד דאנא תמן אצרכת לי מיצרי לי מינך לא שאלתיה. רבי ירמיה בעי אותו שאכל ירק מהו שיברך מחלפה שיטתיה דר' ירמיה תני שלש מאות נזירין עלו בימי ר"ש בן שטח מאה וחמשים [דף נד עמוד א] מצא להן פתח ומאה וחמשים לא מצא להן פתח. אתא גבי ינאי מלכא א"ל אית הכא תלת מאה נזירין בעיין תשע מאה קרבנין אלא יהב את פלגא מן דידך ואנא פלגא מן דידי. שלח ליה ארבע מאה וחמשים אזל לישנא בישא ומר ליה לא יהב מן דידיה כלום. שמע ינאי מלכא וכעס דחל שמעון בן שטח וערק. בתר יומין סלקון בני נש רברבין מן מלכותא דפרס גבי ינאי מלכא מן דיתבין אכלין אמרין ליה נהירין אנן דהוה אית הכא חד גבר סב והוה אמר קומין מילין דחכמה תני לון עובדא אמרין ליה שלח ואייתיתיה. שלח ויהב ליה מילא ואתא ויתב ליה בין מלכא למלכתא. א"ל למה אפליית בי א"ל לא אפליית בך את מממונך ואנא מן אורייתא. דכתיב [קהלת ז יב] כי בצל החכמה בצל הכסף אמר ליה ולמה ערקת. א"ל שמעית דמרי כעס עלי ובעית מקיימה הדין קרייא [ישעי' ס ב] חבי כמעט רגע עד יעבר זעם. וקרא עלוי [קהלת ז יב] ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה. א"ל ולמה יתבת בין מלכא למלכתא א"ל בסיפרי דבן סירא כתיב סלסליה ותרוממך ובין נגיידים תושיבך. אמר הבו ליה כסא דליבריך נסב כסא ומר נברך על המזון שאכל ינאי וחביריו א"ל עד כדון את בקשיותך. א"ל ומה נאמר על המזון שלא אכלנו אמר הבון ליה דליכול יהבו ליה ואכל ומר נברך על המזון שאכלנו. א"ר יוחנן חולקין על ר"ש בן שטח רבי ירמיה אמר על הראשונה ר' אבא אמר על השנייה מחלפה שיטתיה דר' ירמיה התם צריכה ליה וכה פשיטא ליה. הן דצריכה ליה כרבנן הן דפשיטא ליה כרבן שמעון בן גמליאל. תני עלה היסב ואכל עמהן אע"פ שלא אכל כזית דגן מזמנין דברי חכמים רבי יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן לעולם אין מזמנין עליו עד שיאכל כזית דגן. והתני שנים פת ואחד ירק מזמנין מתניתא כרשב"ג

הלכה ג

[דף נד עמוד ב] מתני' כיצד מזמנין בג אומר נברך. בג' והוא אומר ברכו. בעשרה אומר נברך לאלהינו. בעשרה והוא אומר ברכו. אחד עשרה ואחד עשר רבוא. במאה אומר נברך לה' אלהינו. במאה והוא אומר ברכו. באלף אומר נברך לה' אלהינו והוא אומר ברכו. בריבוא אומר נברך לה' אלהינו ישראל אלהי צבאות יושב הכרובים על המזון שאכלנו. רבי יוסי הגלילי אומר לפי רוב הקהל מברכים שנא' [תהלים סח ט] במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל. א"ר עקיבא מה מצינו בבית הכנסת אחד מרובין ואחד מועטין אומר ברכו את ה'. ר' ישמעאל אומר ברכו את ה' המבורך. גמ' דלמה ר' זעירא ור' יעקב בר אחא ור' חייא בר בא רבי חנינא חברון דרבנן הוו יתבון אכלין. נסב ר' יעקב בר אחא כסא ובירך ואמר נברך ולא אמר ברכו. א"ל ר' חייא בר בא ולמה לא אמרת ברכו. א"ל ולא כן תני אין מדקדקין בדבר. בין שאמר נברך בין שאמר ברכו אין תופסין אותו על כך. והנוקדנין תופסין אותו על כך. ובאיש לר' זעירא בגין דצווח ר' יעקב בר אחא לר' חייא בר בא נוקדנא. שמואל אמר איני מוציא את עצמי מן הכלל. התיבון הרי ברכת התורה הרי הוא אומר ברכו א"ר אבין מכיון דיימר המבורך אף הוא אינו מוציא עצמו מן הכלל. ר' אבא בר זמינא הוה משמש קומי זעירא מזג ליה כסא א"ל סב בריך א"ל יהב דעתך דאת מישתי חורנה. דתני השמש מברך על כל כוס וכוס ואינו מברך על כל פרוסה ופרוסה. אמר ליה כמא דאנא יהב דעתי מפקא יתיך ידי חובתך בברכתה. כן הב דעתך מפקא ידי חובתי באמן. [דף נה עמוד א] אמר רב תנחום בר ירמיה מתניתא אמרה כן המתעסק לא יצא והשומע מן המתעסק לא יצא: במאה אומר כו' א"ר יוחנן זו דברי ר' יוסי הגלילי אבל דברי חכמים אחד עשר ואחד עשר ריבוא. רבא אמר הלכ' כמי שאומ' אחד עשר ואחד עשר ריבוא מניין לעדה שהיא עשרה ר' בא ור' יסא בשם רבי יוחנן נאמר כאן עדה ונאמר להלן עדה מה עדה שנא' להלן עשרה אף עדה שנא' כאן עשרה. א"ל ר' יוסי בי ר' בון אם מתוך את יליף לה סגין אינון. אלא נאמר כאן בני ישראל ונאמ' להלן בני ישראל מה בני ישראל שנאמר להלן עשרה אף כאן עשרה. מה מקיימין רבנן טעמא דר' יוסי הגלילי במקהלות בכל קהילה וקהילה א"ר חנינא בריה דר' אבהו במקהלת כתיב: פיסקא. א"ר עקיבא וכו' ר' חייא בר אשי קם מיקרי באורייתא ואמר ברכו ולא אמר המבורך בעון מישתקוניה אמר להון רב ארפוניה. דנהיג כר' עקיבא. רבי זעירא קם מקרי כהן במקום לוי ובירך לפניו ולאחריה ובעון מישתקוניה אמר לון ר' חייא בר אשי ארפוניה. בן אינון נהיגון גבייהו. כתיב [דברים יח] ויברך עזרא את ה' אלהי הגדול במה הוא גידלו. גדלו בשם המפורש. רב מתנה אמר גדלו בברכה. ר' סימון בשם ר"י בן לוי למה נקרו אנשי כנסת הגדולה שהחזירו הגדולה ליושנה. אמר ר' פנחס משה התקין מטבעה של תפילה [תמיה ת.ו] האל הגדול הגבור והנורא. ירמיה אמר [דמ"ב ל.ב יח] האל הגדול הגבור ולא אמר הנורא. למה אמר הגבור לזה נאה לקרות גבור שהוא רואה חורבן ביתו ושותק. ולמה לא אמר נורא אלא שאין נורא אלא בית המקדש שנא' [תהלים סח ל.ג] נורא אלהים ממקדשך. דניאל אמר [דניאל ט.ג] האל הגדול והנורא ולא אמר הגבור בניו מסורין בקולרין היכן היא גבורתו. ולמה אמר הנורא לזה נאה לקרות נורא בנוראות שעשה לנו בכבשן האש. וכיון שעמדו אנשי כנסת הגדולה החזירו הגדולה ליושנה האל הגדול הגבור והנורא. ובשר ודם יש בו כח ליתן קצבה לדברים הללו. אמר ר' יצחק בן אלעזר יודעין הן הנביאים שאלוהן אמיתי ואינן מחניפין לה:

בראשית פרשת מקץ פרק מב

- (א) וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שֹׁכֵר בְּמִצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לִבְנָיו לֵמָּה תִּתְרָאוּ:
 (ב) וַיֹּאמֶר הִנֵּה שְׂמֵעָתִי כִּי יֵשׁ שֹׁכֵר בְּמִצְרַיִם רְדוּ שָׂמָּה וּשְׁבֵרוּ לָנוּ מִשָּׁם וּגְזִיחָהּ וְלֹא נָמוּת:
 (ג) וַיֵּרְדוּ אַחֵי יוֹסֵף עִשְׂרָה לְשֹׁכֵר בַּר מִמִּצְרַיִם:
 (ד) וְאֵת בְּנֵימִין אַחֵי יוֹסֵף לֹא שְׁלַח יַעֲקֹב אֶת אַחֵיו כִּי אָמַר פֶּן יִקְרָאנוּ אֶסוּף:
 (ה) וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְשֹׁכֵר בְּתוֹךְ הַבָּאִים כִּי הָיָה הָרָעַב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:
 (ו) וַיִּוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל הָאֶרֶץ הוּא הַמְּשַׁבֵּיר לְכָל עַם הָאֶרֶץ וַיָּבֹאוּ אַחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ אַפַּיִם אַרְצָה:
 (ז) וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת אַחֵיו וַיִּכְרַם וַיִּתְנַכֵּר אֲלֵיהֶם וַיַּדְבֵּר אִתָּם קְשׁוֹת וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֵאֵן בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן לְשֹׁכֵר אֶכֶל:
 (ח) וַיִּכַּר יוֹסֵף אֶת אַחֵיו וְהֵם לֹא הִכְרָהוּ:
 (ט) וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֹמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מִרְגָּלִים אַתֶּם לִרְאוֹת אֶת עֲרֹנוֹת הָאֶרֶץ בָּאתֶם:
 (י) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לֹא אֲדֹנָי וַעֲבָדֶיךָ בָּאוּ לְשֹׁכֵר אֶכֶל:
 (יא) כִּלְנֹנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד נָחְנוּ כְּנִים אֲנַחְנוּ לֹא הָיוּ עֲבָדֶיךָ מִרְגָּלִים:
 (יב) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֹא כִּי עֲרֹנוֹת הָאֶרֶץ בָּאתֶם לִרְאוֹת:
 (יג) וַיֹּאמְרוּ שְׂנִיִּים עָשָׂר עֲבָדֶיךָ אַחִים אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְהִנֵּה הִקְטָן אֶת אֲבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינָנוּ:
 (יד) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵיכֶם לֵאמֹר מִרְגָּלִים אַתֶּם:
 (טו) בְּזֹאת תִּבְחַנְנוּ חַי פְּרֹעָה אִם תִּצְאוּ מִזֶּה כִּי אִם בָּבוֹא אַחִיכֶם הִקְטָן הִנֵּה:
 (טז) שְׁלַחוּ מִכֶּם אֶחָד וַיִּקַּח אֶת אַחִיכֶם וְאִתָּם הָאֶסְרוּ וַיִּבְחַנְנוּ דְּבָרֵיכֶם הֲאֵמַת אִתְּכֶם וְאִם לֹא חַי פְּרֹעָה כִּי מִרְגָּלִים אַתֶּם:
 (יז) וַיֵּאָסֵף אִתָּם אֵל מִשְׁמֵר שְׁלֹשֶׁת יָמִים:
 (יח) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יוֹסֵף בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי זֹאת עָשׂוּ וְהָיוּ אֶת הָאֲלֵהִים אֲנִי יָרָא:
 (יט) אִם כְּנִים אַתֶּם אַחִיכֶם אֶחָד וְאֶסֶר בְּבֵית מִשְׁמַרְכֶּם וְאִתָּם לְכוּ הִבִּיאוּ שֹׁכֵר רַעְבוֹן בְּמִיכָם:
 (כ) וְאֵת אַחִיכֶם הִקְטָן תִּבִּיאוּ אֵלַי וַיֵּאָמְנוּ דְּבָרֵיכֶם וְלֹא תָמוּתוּ וַיַּעֲשׂוּ כֵן:
 (כא) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אַחֵיו אֲכָל אֲשָׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אַחֵינוּ אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהִתְחַנְּנוּ אֲלֵינוּ וְלֹא שָׁמְעֵנוּ עַל כֵּן בָּאָה אֲלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת:
 (כב) וַיַּעַן רָאוּבֵן אִתָּם לֵאמֹר הֲלוֹא אֲמַרְתִּי אֲלֵיכֶם לֵאמֹר אֵל תִּחַסְּטוּ בְּיָד וְלֹא שְׂמַעְתֶּם וְגַם דָּמּוּ הִנֵּה גִדְרָשׁ:
 (כג) וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי שָׁמַע יוֹסֵף כִּי הִמְלִיץ בֵּינְתֶם:
 (כד) וַיִּסַּב מַעֲלֵיהֶם וַיִּבְרַךְ וַיִּשָּׁב אֲלֵיהֶם וַיַּדְבֵּר אֲלֵיהֶם וַיִּקַּח מֵאִתָּם אֶת שְׂמֵעוֹן וַיֵּאָסֶר אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם:
 (כה) וַיִּצְוּ יוֹסֵף וַיִּמְלֵאוּ אֶת כְּלֵיהֶם בָּר וַיִּלְהָשִׁיב כֶּסֶפִּיהֶם אִישׁ אֶל שֻׁקוֹ וְלָמַת לָהֶם צָדָה לְדָרוֹ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן:
 (כו) וַיִּשְׂאוּ אֶת שֹׁכְרָם עַל חֲמִרֵיהֶם וַיִּלְכוּ מִשָּׁם:
 (כז) וַיִּפְתַּח הָאֶחָד אֶת שֻׁקוֹ לִמַּת מִסְּפוּא לְחִמְרוֹ בְּמִלּוֹן וַיֵּרָא אֶת כֶּסֶפוֹ וְהִנֵּה הוּא בְּפִי אֲמִתְחֹתוֹ:
 (כח) וַיֹּאמֶר אֵל אַחֵיו הוֹשֵׁב כֶּסֶפִּי וְגַם הִנֵּה בְּאִמְתְּחֹתִי וַיִּצָּא לָבָם וַיִּתְרְדוּ אִישׁ אֶל אַחֵיו לֵאמֹר מַה זֹּאת עָשָׂה אֲלֵהִים לָנוּ:
 (כט) וַיָּבֹאוּ אֵל יַעֲקֹב אַבְיָהֶם אַרְצָה כְּנָעַן וַיִּגִּידוּ לוֹ אֶת כָּל הַקְּרָת אִתָּם לֵאמֹר:
 (ל) דַּבֵּר הָאִישׁ אֲדֹנָי הָאֶרֶץ אֲתָנוּ קְשׁוֹת וַיִּמַּן אֲתָנוּ כְּמִרְגָּלִים אֶת הָאֶרֶץ:
 (לא) וַנֹּאמֶר אֵלָיו כְּנִים אֲנַחְנוּ לֹא הָיינוּ מִרְגָּלִים:
 (לב) שְׂנִיִּים עָשָׂר אַחִים בְּנֵי אֲבִינוּ הָאֶחָד אֵינָנוּ וְהִקְטָן הַיּוֹם אֶת אֲבִינוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:
 (לג) וַיֹּאמֶר אֲלֵינוּ הָאִישׁ אֲדֹנָי הָאֶרֶץ בְּזֹאת אָדַע כִּי כְנִים אַתֶּם אַחִיכֶם הָאֶחָד הִבִּיחוּ אִתִּי וְאֵת רַעְבוֹן בְּמִיכָם קָחוּ וְלָכוּ:
 (לד) וְהִבִּיאוּ אֶת אַחִיכֶם הִקְטָן אֵלַי וְאֶדְעָה כִּי לֹא מִרְגָּלִים אַתֶּם כִּי כְנִים אַתֶּם אֶת אַחִיכֶם אָמֵן לָכֵם וְאֵת הָאֶרֶץ תִּסְקְרוּ:

מאימתי פרק ראשון ברכות

מסירת
השם

לו א מיי"ו ס"ו מהלכות
תפלה הלכה א' מה
עשין י"ט ט"ז ט"ח י"ח
ס"מ א' ס"ג ח'
לו ב ב מיי"ו ס"א מהל'
ק"ש הל' י"ב ס"ג
עשין י"ח ט"ז ט"ח
ס"מ נח ס"ג ט"ד
וכס"מ נ"ח ס"ג ט"ד

הרגום שמפרש לפעמים • כי כמו שהתרגום מפרש לע"ה כך הם
מבינים מתוך הלע"ז • ולא נהירא שהרי התרגום מפרש כמה שאין
ללמוד מן העברי כדאשכחן *בכמה דוכתי דלמר רב יוסף (מגילה ד'ג)
אלמלא תרגומא דהאי קרא לא ידענא מאי קאמר ע"כ אין לומר בשום
לשון פעם שלישית כי אם בלשון תרגום:

ואפילו * עטרות ודיבון שכל המשלים נמנהגת
פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו
רב ביבי בר אביו סבר לאשלומינהו לפרשייתא
*דכולא שתא במעלי יומא דכפורי *תנא ליה
הייא בר רב מדפתי כתיב *ועניתם אתייהויה
נפשתיכם בתשעה לחדש בערב וכי בתשעה
מתעניין והלא בעשרה מתעניין אלא לומר לך
כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב
כאילו מתענה תשיעי ועשירי. סבר לאקדומינהו
אמר ליה ההוא סבא תנינא ובלבד שלא יקדים
ושלא יאחר כדאמר להו ר' יהושע בן לוי
לבניה אשלימו פרשיותיכו עם הצבור שנים
מקרא ואחד תרגום *והוהו בורידין ברבי יהודה
דתנן *רבי יהודה אומר עד שישחוש את
הורידין והוהו בוקן ששכח תלמודו מחמת
אונסו דאמרינן *לוחות ושברי לוחות מונחת
בארון אמר להו רבא לבניה כשאתם חותכין
בשר אל תחתכו על גב היר איכא דאמרי משום
סבבה ואיכא דאמרי משום קלקול סעודה ואל
תשבו על מטת ארמית ואל תעבורו אחורי בית
הכנסת בשעה שהצבור מתפללין. *ואל תשבו
על מטת ארמית. איכא דאמרי לא תגנו בלא
ק"ש ואיכא דאמרי דלא תנסבו גיורתא וא"ד

[ג' הערוך בערך כל
הרביעי סבר לאשלומינהו
לכליהו פרשייתא דכתיב
במעלי יומא דכפורי פי'
כן שמה פרשייתא שקולין
ד' כמותה שאלו נד' ומסני
שכחות שחלד ומסני
שהיה רב ביבי טרוד
נחה הכלה נחם' דכלה
כחז' מלא סעלי' הכתוב
כל משה בשעת]

[באקדוין דף
מט' מהרגום
ס"ק לטו"ה]

ס"א ד"ב
ועפ"ה
שכ"ף מ"ו

ס"מ ד'
ס"ה י"ח
דף ס"א
כ"ס ד' ע.

[פסחין ט']

מ"וין ס"ב
ד' מ'

כ"ב ס"ד ד'
י"ד מנחות ט"ז

פסחים כ"ב

[ע"ש ברש"י
זכרתי
המעשה
בענין אחר
ז"ע ג"ס כ"ט
רש"י דהכ"ה]

למ"ן דף ס"א
ה"ש

בראשית ל"א

ישעיה י"ג

מוספת ס"א

הגהות
הב"ח

(ה) רש"י ד"ה
א"י לוי' וכו'
פרס לכל כ"ל
והינתן ומדי
ממק'
(כ) תמי' ד"ה
י"ג' וכו'
במדרש י"ג
דכ"ס:

ארמית ממש ומשום מעשה דרב פפא *דרב פפא אול לגבי ארמית הוציאה לו
מטה אמרה לו שב אמר לה איני יושב עד שתגביהי את המטה הגביהה את
המטה ומצאו שם תינוק מת מכאן אמרו חכמים אסור לישב על מטת ארמית
*ואל תעברו אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללין מסייע ליה לרבי
יהושע בן לוי דאמר ר' יהושע בן לוי *אסור לו לאדם שיעבור אחורי בית
הכנסת בשעה שהצבור מתפללין אמר אבוי ולא אמרן אלא דליכא פתחא
אחרינא אבל איכא פתחא אחרינא לית לן בה ולא אמרן אלא דליכא בי בנישתא
אחרינא אבל איכא בי בנישתא אחרינא לית לן בה ולא אמרן אלא דלא דרי
מונא ולא רהיט ולא מנח תפילין אבל איכא חד מהנך לית לן בה: תניא אמר
ר"ע בשלשה דברים אוהב אני את המדיים כשהותכין את הבשר אין חותכין
אלא על גבי השולחן כשנושקין אין נושקין אלא על גב היר וכשיועצין אין יועצין
אלא בשדה אמר רב אדא בר אבהה מאי קראה *וישליח יעקב ויקרא לרחל וללאה
השדה אל צאנו: תניא אמר רבן גמליאל בשלשה דברים אוהב אני את
הפרסיים הן צנועין באכילתן וצנועין בבית הכסא וצנועין בדבר אחר: *אני
צויתי למקודשי תני רב יוסף אלו הפרסיים המקודשין ומוזמנין לגיהנם: רבן
גמליאל אומר וכו': אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ג *תניא ר"ש בן
יודי אומר *פעמים שאדם קורא ק"ש שתי פעמים בלילה אחת קודם שיעלה
עמוד השתר ואחת לאחר שיעלה עמוד השתר ויוצא בהן ידי חובתו אחת של
יום ואחת של לילה. הא גופא קשיא אמרת פעמים שאדם קורא קרית שמע
שתי פעמים בלילה אלמא לאחר שיעלה עמוד השתר ליליא הוא והדר תני ויצא
בהן ידי חובתו אחת של יום ואחת של לילה אלמא ימא הוא לא לעולם ליליא
הוא והא דקרי ליה יום דאיכא אינשי דקיימי בההיא שעתא אמר רב אחא בר תנינא אמר רבי יהושע בן לוי
הלכה כרבי שמעון בן יוחי איכא דמתני להא דרב אחא בר תנינא אהא דתניא רבי שמעון בן יודי אומר משום
ר' עקיבא *פעמים שאדם קורא קרית שמע שתי פעמים ביום אחת קודם הג' החמה ואחת לאחר הג' החמה ויוצא
בהן ידי חובתו אחת של יום ואחת של לילה הא גופא קשיא אמרת פעמים שאדם קורא ק"ש שתי פעמים ביום
אלמא קודם הג' החמה ימא הוא והדר תני ויצא בהן ידי חובתו אחת של יום ואחת של לילה אלמא ליליא הוא

רב נסים גאון
ואיכא דאמרי פמה
ארמית ממש.
סמשה שהיה לרב פפא
אמרי דרב פפא היתה לו
מטה אצלו וימא אחר
שרחץ רב פפא לוי
במטה שלו רצה תני
לעשות לו עילה במטה
כדי להציל בה הותרה ביע'
שלו מה עשה נבל היתק
אחר קפן מת והשכיבו
על מטה שלו וכסו
בבורים כדי שלא יגיש
בו אדם ואמר לו לרב
פפא בא עמי לביתי ואני
טוח לך את שש לך
אצלי הך אצלו נתנם
לביתי אמר לו רבי שב
לך על המטה נתן עניו
רב פפא ברברים שהיו
על המטה קודם שישב
עליה וצטא התיק חת
מוסכן תוך הגברים
התניש החרים שרצה
להתעורר עליו עלילות
ברשע ומאחז שעה
אסרו חכמים לישב על
מטה ארמית מפני כן
וחהמעשה בקבלה דוא
אצלו מרבי אריתו רב
הקדוש רבנ' תשיאל
ריש ב' רבנן' ל' ולתורה
וגם מצאנו ארתו בתשי'
הנאנים כמו כן:

[פוג' לפניו ללכ']

הלכה א

ארבעה דברים יש בין נדרים לשבועות ביטוי, שבשבועות ביטוי אין שבועה חלה על שבועה, ובנדרים יחול נדר על נדר, המתפס בשבועה פטור ובנדרים חייב, אין שבועת ביטוי חלה אלא על דברי הרשות, ונדרים חלות על דברי מצוה כדברי הרשות, שבועת ביטוי חלה על דבר שיש בו ממש ועל דבר שאין בו ממש, ונדרים אינן חלין אלא על דבר שיש בו ממש. הלכה ב
כיצד יחול נדר על נדר, האומר הרי עלי קרבן אם אכלתי ככר זו, הרי עלי קרבן אם אוכלנה ואכלה חייב על כל אחת ואחת וכן כל כיוצא בזה. הלכה ג

כיצד המתפס בנדרים חייב שמע חבירו שנדר ואמר ואני כמותך בתוך כדי דבור הרי זה אסור במה שנאסר בו חבירו, שמע השלישי זה שאמר ואני ואמר ואני אפילו היו מאה וכל אחד מהן אומר ואני בתוך כדי דבורו של חבירו הרי כולן אסורין. הלכה ד

וכן האומר הבשר הזה עלי אסור וחזר ואמר אפילו אחר כמה ימים והפת הזאת כבשר הזה הרי הפת נתפשה ונאסרה, חזר ואמר ודבש זה כפת הזאת ויין זה כדבש זה אפילו הן מאה כולן אסורין. הלכה ה

הרי שמת אביו או רבו היום ונדר שיצום אותו היום וצם, ולאחר שנים אמר הרי יום זה עליו כיום שמת בו אביו או רבו הרי זה אסור לאכול בו כלום שהרי התפס יום זה ואסרו כיום האסור לו, וכן כל כיוצא באלו. הלכה ו

כיצד חלים הנדרים על דברי מצוה כדברי הרשות, האומר הרי המצה בלילי הפסח אסורה עליו, הרי ישיבת הסוכה בחג הסוכות אסורה עליו והרי התפילין אסורות בנטילה עליו הרי אלו אסורין עליו, ואם אכל או ישב או נטל לוקה וכן כל כיוצא בזה, ואין צריך לומר במי שאמר הרי עלי קרבן אם אוכל מצה בלילי הפסח שהוא חייב בקרבן וכן כל כיוצא בזה. הלכה ז

ומפני מה נדרים חלים על דברי מצוה, ושבועות אין חלות על דברי מצוה, שהנשבע אסר עצמו על דבר שנשבע עליו, והנודר אסר הדבר הנדור על עצמו, נמצא הנשבע לבטל מצוה אסר עצמו וכבר עצמו מושבע מהר סיני ואין שבועה חלה על שבועה, והאוסר דבר זה בנדר זה הדבר הוא שנאסר ואותו הדבר אינו מושבע מהר סיני. הלכה ח

כשאתה מתבונן בכתוב תמצא שהדברים מראין כן כמו שקבלו חכמים מפי השמועה, שהרי אומר בשבועת ביטוי להרע או להיטיב בדברי הרשות כמו שבארנו, שיאכל וישתה היום או שיצום וכיוצא בהן, ובנדרים הוא אומר ככל היוצא מפיו יעשה ולא חלק בין דברי מצוה לדברי הרשות. הלכה ט

הנודר שיצום בשבת או ביום טוב חייב לצום, שהנדרים חלים על דברי מצוה כמו שבארנו, וכן הנודר שיצום יום ראשון או יום שלישי כל ימיו ופגע בו יום זה והרי הוא יום טוב או ערב יום הכפורים הרי זה חייב לצום ואין צריך לומר ראש חדש, פגע בו חנוכה בפורים ידחה נדרו מפני הימים האלו הואיל ואיסור הצום בהם מדברי סופרים הרי הן צריכין חזוק וידחה נדרו מפני גזירת חכמים. +/השגת הראב"ד/ הנדר שיצום בשבת או ביו"ט חייב לצום. א"א דוקא בשאמר עלי אבל אמר הריני בתענית היום אסור. + הלכה י

כיצד אין הנדרים חלים אלא על דבר שיש בו ממש, האומר דבורי עליך קרבן אינו אסור מלדבר עמו שהדבור אין בו ממש, וכן אם אמר לו דבורי אסור עליך אין זה כאומר פירותי אסורין עליך או פירותי קרבן עליך שהן אסורין עליו, לפיכך האומר לחבירו קרבן שאיני מדבר עמך או שאיני עושה עמך או שאיני מהלך עמך, או שאמר קרבן שאיני ג' ישן שאיני מדבר שאיני מהלך, או שאמר לאשתו קרבן שאיני משמשך אין הנדר חל בכל אלו, והרי זה כאומר דבורי והלוכי ועשייתי ושמושי קרבן שהן דברים שאין בהן ממש. הלכה יא

אבל האומר יאסר פי לדבורו וידי למעשיהו ורגלי להלוכו ועיני לשינתן הרי הנדר חל עליהן, לפיכך האומר לחבירו קרבן פי מלדבר עמך וידי מלעשות עמך ורגלי מלהלך עמך הרי זה אסור, וכן האומר הרי עלי קרבן אם אדבר עם פלוני או אם לא אדבר עמו יאסר על דברו חייב בקרבן, וכן אם נדר דברתי ולא דברתי וכיוצא בהן שאין אלו נדרי איסר שאנו מבארין

אמרינן בפ"ב דתעניות (דף י"ה) ובספ"ק דר"ה (דף י"ט) גבי איסור תענית ביום שבת ימים הכתובים במגילת תענית ר"ח דאורייתא הוא דאורייתא לא בעי חיזוק. ויש לתמוה על עיוה"כ דאטו משום דרשא דועניתם את נפשותיכם שהיא אסמכתא בעלמא לימא שהוא מדאורייתא ור"ח נמי לא מצינו בתורה בהדיא שיהא אסור בתענית דאע"ג דאפשר דילפינן לה מדאקשיה רחמנא למועדים דכתיב וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם אין זה כדאי לומר שהוא מדאורייתא. וי"ל דאה"נ שאינן אסורין אלא מדרבנן אלא שכיון שיש להם קצת סמך בתורה לא אתו לזלזולי בהו ולפיכך אינם צריכים חיזוק ומשום דאסמכתא דראש חודש מיפרשא קצת טפי מאסמכתא דעיוה"כ כתב דבעיוה"כ חייב לצום ואין צ"ל בר"ח דכיון דאסמכתא דידיה מפורשת טפי פשיטא דאינו צריך חיזוק והא דאמרינן ר"ח דאורייתא הוא היינו לומר שנזכר בתורה סמוך למועדות ואסמכתא קרובה היא להקישו להם לענין איסור תענית אבל אה"נ דלא מיתסר אלא מדרבנן וכן נראה מדברי התוס' בפ"ק דתעניות גבי אם גזירתנו קודמת את נדרו וכו' דר"ח לא מיתסר בתענית אלא מדרבנן.

ולענין גשבע להתענות בחנוכה ופורים לדעת רבינו שאפילו בנדריים שחלים על דבר מצוה כתב שאינם חלים על חנוכה ופורים לפי שהם מדבריהם וצריכים חיזוק כ"ש בשבועות שאינם חלים על דבר מצוה דאמרינן בהו שאינם חלים על חנוכה ופורים מההוא טעמא גופיה אבל בעיוה"כ ור"ח איכא לספוקי בהו דאי ס"ל דהו דאורייתא כדמשמע בדבריו בפרק זה אין השבועה חלה עליהם ואי ס"ל דלא מיתסרי בתענית מדאורייתא שבועה חלה עליהם שהרי אינם צריכים חיזוק. וכבר כתבתי שהדעת נוטה לומר שרבינו סובר דר"ח ועיוה"כ לא מיתסרי אלא מדרבנן ואפ"ה אינם צריכים חיזוק לפי שיש להם אסמכתא בל"ת וא"כ שבועה חלה עליהם ונראה שמפני כך כשכתב רבינו בפ"א מהל' שבועות שאין שבועה חלה על דבר מצוה כתב כגון שנשבע שיתענה בשבתות ובימים טובים ולא כתב ובר"ח משמע דעל ר"ח חלה שבועה ואע"פ שלא הזכיר חנוכה ופורים ועכ"ז אני אומר שאין שבועה חלה עליהם איכא למימר שסמך על מ"ש פה שאין נדרים חלים עליהם מפני שצריכים חיזוק וכ"ש שאין שבועות חלות עליהם אבל ר"ח דגבי נדרים כתב דאינם צריכים חיזוק אם איתא דאין שבועה חלה עליהם ה"ל לפרושי בהדיא. ואע"ג דאסיקנא בפ' האשה רבה (דף צ'): דדוקא במידי דשב ואל תעשה מצו רבנן עקרי מידי דאורייתא אבל לא מידי דהוה בקום ועשה וה"נ אמרי דלדעת רבינו אין נדרים ושבועות חלים על חנוכה ופורים וקום עשה הוא שהרי אנו אומרים קום אכול, י"ל דהא אמרינן התם דבמיגדר מילתא מצו עקרי מידי דאורייתא אפילו בקום עשה וחיזוק דברי חכמים בכל מה שדברו בו אע"ג דלא ליהוי ביה מיגדר מילתא גורם לקיים דבריהם במיגדר מילתא שאם היו מזלזלים באחד מדבריהם אתו לזלזולי בכלהו הילכך כל מידי דהוי חיזוק לדבריהם הוי כמו מיגדר מילתא. ועי"ל שכתבו התוס' בפ"ג ג' מינים אף כי אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום עשה במקום שיש פנים וטעם בדבר ודאי לכו"ע יש כח לעקור והכא מאחר שדברי חכמים צריכין חיזוק שפיר יש פנים וטעם בדבר.

הלכה י

[י] כיצד אין הנדרים וכו'. ברפ"ב דנדרים (דף י"ד): תנן קונם שאני ישן שאני מדבר שאני מהלך האומר לאשתו קונם שאני משכשך ה"ז בלא יחל דברו. וכתב הר"ן בכלהו גרסי' שאני בלא יל"ד ובשבועות גרסי' שאני ביל"ד דמשום דנדרים מתפסים חפצא אנפשיה תני בלשון שאני כלומר מה שאני עכ"ל. וכן יש להגיה בכל הני שאני בלא יל"ד ובגמ' איתמר קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר אמר רב יהודה אמר רב אל יישן היום שמא יישן למחר וכו' תנן (דף ט"ו) קונם שאני ישן שאני מדבר שאני מהלך אסור ה"ד אילימא כדקתני שאני ישן מי הוי נדרא והתנן חומר בשבועה שהשבועה חלה על דבר שיש בו ממש ועל דבר שאין בו ממש מה שאין כן בנדרים ושינה דבר שאין בו ממש הוא אלא דאמר קונם עיני בשינה ואי דלא יהיב שיעורא מי שבקינן ליה עד דעבד איסור כל יחל והא א"ר יוחנן שבועה שלא אישן ג' ימים מכין אותו וישן לאלתר וכו' אלא פשיטא דאמר קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר ואי לא נאים היום כי נאים למחר מאי כל יחל דברו איכא (אלא לאו דנייים) אלמא איתיה דנייים ותיובתא דרב יהודה כי קתני דאי ניים רבינא אמר לעולם כדקתני ומאי כל יחל מדרבנן ופסק הרא"ש כרבינא וכן דעת הרשב"א בתשובה וכן פסק רבינו שכתב הנודר בדברים שאין בהם ממש וכו' אין מורים לו היתר.

הלכה יא

[יא] ומ"ש אבל האומר יאסר פי לדיבורו וכו'. משנה בספ"ק דנדרים (דף י"ג) האומר קונם פי מדבר עמך ידי עושה עמך רגלי מהלכת עמך ובגמ' חומר בשבועות מבנדרים וכו' שהשבועות חלות על דבר שיש בו ממש ועל דבר שאין בו ממש משא"כ בנדרים אמר ר"י באומר יאסר פי לדבורי ידי למעשיהם רגלי להילוכך דיקא נמי דקתני פי מדבר עמך ולא קתני שאני מדבר עמך. ומ"ש רבינו וכן האומר הרי עלי קרבן אם אדבר עם פלוני וכו', פשוט הוא.

הלכה יב

[יב] מצאתי כתוב הנודר בדברים שאין בהם ממש וכו'. נ"ל דעת רבינו דכי תנן בספ"ב דנדרים וחכ"א פותחים לו פתח ממקום אחר וכו' אכולהו נדרים קאי. ע"כ משערי נדרים לה"ר מרדכי בר יוסף: